

Dívka s červenými vlasy

Příští rok, přesně 19. května 2010, uplyne 100 let od narození významné české herečky Blanky Waleské. K tomuto výročí připravuje Úřad městysu Cerhenice vydání knihy, z níž přinášíme dvě ukázky.

Místo úvodu

Tetičku Blanku, nebo spíše pratetu, protože můj otec byl její bratranec, jsem v životě osobně potkal, pokud si správně pamatuji, pouze třikrát nebo čtyřikrát. Měl jsem v tomto ohledu smůlu, kvůli vzdálenosti mezi bydlištěm mých rodičů a Prahou, kde Blanka žila. V padesátých letech nebylo cestování nijak jednoduché a vzdálenost mezi Opočnem a Prahou vyžadovala téměř celodenní úsilí. Moje přímé svědectví o ní je tedy omezené. Měl jsem ale na druhé straně štěstí, protože se mi shodou okolností dostal do rukou celý její archiv, veškerá korespondence, denníky, fotografie a dokumentace, které posloužily jako základ této knihy. Navíc, Blanka byla v rodině legenda, hodně se o ní mluvilo mezi jejími bratrance a sestřenicemi a tak jsem se s částí příhod z jejího života seznámil touto cestou.

Civilní příjmení Blanky je Wedlichová – Waleská je její umělecký pseudonym, který si zvolila až po začátku herecké kariéry. V archivu mám několik plakátů, na kterých je její jméno psáno i počeštěným pravopisem jako Vedlichová. Blanka v úředních dokumentech i v soukromé korespondenci leta používala obě pravopisné formy příjmení a po čase definitivně zvolila původní historický pravopis příjmení s W, zatímco zbytek rodiny používal počeštěný pravopis s V. Wedlichové byli stará sudetoněmecká rodina původem z České Lípy (Alte Leipe).

První doložený zápis v městské kronice, který potvrzuje, že jistý Georg Wedlich získal v České Lípě měšťanské právo je z roku 1620. Jednou z dědičných rodových vlastností Wedlichů je velmi silný migrační instinkt, který se v každé generaci projevil alespoň u jednoho z nich. A tak, generaci od generace Wedlichové, většinou učitelé a učitelští pomocníci, se postupně přibližovali Praze, zhruba deseti až patnáctikilometrovými generačními etapami, přes Kvítkov, Chotovice, Zákupy, Újezd nad Lesy do Cerhenic, odkud pak vedla poslední generační etapa do Prahy. Zároveň se vzdalováním se od Sudet se Wedlichové postupně integrovali do českého prostředí. Blanka pak patřila do první generace, která se musela němčinu lopotně učit jako cizí jazyk. Ze sudetoněmeckého původu pak zůstalo jen jméno, jak je tomu v případě milionů jiných Čechů. Blance ale přeci jen zůstalo v povaze něco, co prozrazuje její původ – důslednost až puntičkářství, často přeháněný smysl pro pořádek, pracovitost a některé jiné vlastnosti, které kdysi u Němců dominovaly.

Podle ústní rodinné tradice byla matka Blanky, Marie Hudcová, nemanželskou dcerou jistého barona, u kterého její babička, rovněž Marie byla svého času ve službě. Pan baron byl pověstný všestrannou péčí, kterou věnoval svým služebným a která často končila narozením levobočka, tak jako v případě Blančiny babičky. Výpisy z matrik se mi nepodařilo získat. S potomky pana barona jsem měl příležitost se seznámit a zahlédl jsem na zámku i portrét jedné z jeho dávno zesnulých dcer. Podoba mezi ní a Blankou byla dosti překvapující.

Nevím, kdy se do Cerhenic rodina Wedlichů z Újezdu nad Lesy přistěhovala. Pravděpodobně byl Újezd jen dočasným působením Josefa, který jako státní zaměstnanec mohl být snadno přeložen. Jisté je, že Aloisova babička, Theresia Rauch, v Cerhenicích zemřela roku 1873. Její manžel, Gustav Adolf Hynek, narozený v Zákupěch (Reichstadt) rovněž železniční strážník, zemřel tamtéž v roce 1895.

Blančin dědeček Josef byl železniční strážník na zastávce v Cerhenicích. Vyměnil nejisté povolání vyučeného krejčího za povolání zaměstnance Ferdinandovy dráhy, které bylo pod pensí. Dožil se vysokého věku 86 roků a zemřel v roce 1935. Jeho manželka Kateřina, rozená Stiborová ze Sadské, ho přežila o necelý rok. Blanka oba dva velmi milovala a bývala u nich často na návštěvě.

Blanka se narodila 19. května 1910 v Cerhenicích u Kolína. V Cerhenicích se narodil v roce 1876 i její otec Alois, prostřední ze tří sourozenců. Byl nadaným malířem a básníkem a minul se povoláním. Jako malíř byl úspěšný a jeho obrazy se v okolí dobře prodávaly, vystavoval je i v kolínském knihkupectví. Zanechal po sobě také sbírku ilustrovaných básní, které zčásti i sám složil. V první světové válce sloužil jako poddůstojník a byl během války těžce zraněn. V Cerhenicích vedl obchod a hospodu a velmi trpěl tím, že byl pouze nájemníkem a tak začátkem třicátých let koupil hotel v Lázních Železnice u Jičína. Bohužel se tak stalo v době, kdy i do Čech dorazila hospodářská krize a hotel „Valdštejnův dvůr“, zkrachoval. Alois pak dožil u své druhé dcery Libuny, která se provdala do Poděbrad za hoteliéra Františka Urazila. Zemřel v Poděbradech 24. července 1942 a je tam i pohřben.

Aloisův starší bratr Josef se narodil 23. března 1874. Vystudoval ČVUT a stal se inženýrem, specialistou na vodní stavby. Projektovat celou řadu přehrad a jiných významných vodních staveb, například přehradu u Dvora Králové, Vranovskou přehradu u Prahy a vodní nádrž Rozkoš, která byla podle jeho plánů z dvacátých let minulého století dokončena o padesát let později. Za své zásluhy o industrializaci českého království měl být povýšen do šlechtického stavu, ale rakouské císařství se rozpadlo dříve než byl jeho nobilitační proces dokončen. Josef měl dva syny – Josefa, o němž Blanka v deníku píše jako o Pepovi a který Blance pomohl dostat se na konzervatoř, Ladislava a dceru Mílu. Zemřel 25. března 1945.

Aloisova mladší sestra Marie se narodila 12. srpna 1878 rovněž v Cerhenicích. Prováděla se za Josefa Šlambora a o jejich synovi Josefovi píše Blanka v deníku jako o bratranci Pepovi Šlamborovi. Marie Vedlichová zemřela 24. března 1957.

Blanka o Blance – úryvky z deníků

První záznam je z 24. ledna 1927. Začíná poznámkou, kterou Blanka bezpochyby doplnila později „Od mého půl sedmnáctého roku do...“ Deník psala víceméně pravidelně, nejdříve do školních sešitů, poté na volné listy a pak opět do sešitu. Poslední zápis je z léta 1935, z roku 1936 zůstala pouze stránka s letopočtem. S obdivuhodnou disciplínou zaznamenávala události ze svého života, citáty z oblíbených knih, své úvahy a pozorování.

Vzorný rukopis, navíc bez oprav, ukazuje, že i přes chabé školní výsledky měla nejen později prokázany herecký, ale i literární talent a po svém otci zdědila i talent malířský.

Poslala jsem do „Pražského zpravodaje“ své písmo k rozboru. Tolik krásných věcí mi napsal ten grafolog a ani jednu špatnou vlastnost. Myslím, že je to tím: snažím se vždycky psát úhledně. A tedy takovou, jakou mne vypsál, se snažím být, ale ve všem ještě taková nejsem.

Co z jejího písma grafolog vyčetl?

Ukázka svědčí neklamně o tom, že patří bytosti ušlechtilé, velmi pečlivé, vnitřně i zevně ukázněné, distinguované, velmi jemně taktní, citově zvroucňelé, subtilní, něžné, dobrosrdečné, upřímné. Celkový obraz tohoto písma svědčí dále o velmi slušném stupni inteligence, oduševnělosti, silně vyvinutém smyslu pro čest, pořádek, vkus, ladnost, barvy, o ustálenosti, nenáročnosti, pílí, snaživosti, trpělivosti. Slečně pisatelce se jistě dostalo dobrých povahových základů, vyrůstala v příznivém prostředí. V celé její osobnosti není nic z toho, čím se vyznamenávají dnešní ženy. Dobrá, čistá duše, jež jistě snadno obstojí ve všech příbojích.

Text, který téměř osmnáctiletá Blanka poslala v květnu 1928 ke grafologické analýze *Pražskému zpravodaji*, nebyl nijak významný – obsahoval úryvek z díla Josefa Svatopluka Machara *Životem zrazení*. Asi by bylo velmi obtížné charakterizovat její osobnost stručněji a výstižněji. Pročetl jsem stovky stran jejího deníku a dopisů, novi-

nových článků a dalších podkladů, ale vždycky jsem se vracel k té stránce jejího deníku, kde je vloženo vyjádření grafologa.

Zajímavé také je, jak Blanka viděla sama sebe o dva roky dříve, v roce 1926. Do deníku si tehdy opsala vlastní hodnocení, které dostali jako cvičení žáci kolínské rodinné školy.

Chtěla jsem být v očích pana učitele interesantní a přinesla jsem kritiku, kterou jsem psala podle svého přání, jaká bych chtěla být a snad – jaká jsem se snažila být, ale rozhodně tenkrát ještě nebyla. Poněvadž jsem to ale neuměla hezky podat a věděla jsem, že na tom by bývalo mé úsilovné, namáhavé myšlení jistě polovic ztratilo, vzala jsem si „Černé myslivce“, kde jsem kdysi našla velké porozumění. Neopsala jsem tedy žádné nové myšlenky, nic čemu bych snad ani třeba nerozuměla, ale přisvojila si několik slovních obrátů, které se mi líbily.

Připomeňme, že Blanka zmiňuje tehdy velmi známý román Růženy Svobodové *Černí myslivci*, který na ni velmi zapůsobil. Ve školním cvičení tedy napsala:

Nepamatuji se již dobře kdy jsem začala poznávat sama sebe. Bylo to tak: bylo mi třináct let. Neučila jsem se snad vůbec. Četla jsem jednu knihu za druhou, ale nevybírala jsem si se zvláštním vkusem, přečetla jsem všechno, co se mi do ruky dostalo.

Zdánlivé malichernosti působily na mě tak silně, že se ze mne začala vyvíjeti tak trochu podivínka. Ve škole jsem byla málokdy pozorná a neměla jsem téměř žádnou paměť. Měla jsem ráda pana prof. Věttra. Tomu jsem chtěla vyhovět, tedy i dávat pozor. Chvilí jsem dávala, deset minut – čtvrt hodiny, najednou s nemilým překvapením jsem zjistila: „Ježíši, vždyť já už zase nedávám pozor.“ Tím byla vina moje obrazivost; každé malichernosti se chytla a zanesla mě ze školy bůhví kam. A někdy se mi tak obtížně myslí a tak obtížně chápu.

Milovala jsem tak vášnivě hudbu, že mne skoro vždycky rozplakala. Propadala jsem melancholii. Přemýšlela jsem s houževnatostí o tom, proč zde jsme, počínala jsem věřit ve velikost, svatost, v Boha, sama sebe jsem udivovala a říkala jsem si: „Co jsem já?“ Vystávala jsem třeba čtvrt hodiny před zrcadlem, dívala jsem se do svých očí a říkala jsem si: „Já – já,“ padala jsem do jakéhosi šíleného poznání, ale pak, stržena strachem, že zešlím utíkala jsem do něčí společnosti. Že zešlím stalo se mi fixní ideou.

Právě tak ponořovala jsem se v tu svatost a velikost, ve kterou jsem počala skálopevně věřit i věřím. Byla jsem přesvědčena, že ty nejlepší žáčky ze třídy neznají té krásy a nezáviděla jsem jim jejich všední vědomosti. Jednou při náboženství zahlédl pan pro-

fosor, že se s nimi nemodlím. „Neumím se modlit, zdá se mi to hloupé to odříkávat!“ řekla jsem. Chvilí mlčel a pak mi vykládal něco, čemu jsem málo rozuměla. V deset hodin o přestávce chodíval se mne ptát, byla-li jsem již u zpovědi a přijímání.

Nevěřím, že bude spasen jen dobrý katolík, jak nám onen pan profesor vykládal. Nevěřím, že budou jednou všichni špatní lidé zavrženi, že Bůh je ztrestá věčným peklím. Věřím, že všechno spěje k vysokému, vznešenému cíli. že jednou spojí se všechno v jakousi slavnou vznešenost, v něco, co se nedá slovy vyjádřit. K tomu je ovšem potřeba více než náš krátký život. Budeme žít i po smrti. Kdekoliv a v jakémkoliv převtělení. Budeme žít, budeme hřešit abychom trpěli, budeme trpět, abychom se zušlechťovali...

Nikomu nedávám nahlédnout do svého nitra. Víím, že bych nenašla porozumění. Vysmáli by se hrubě a bezohledně. Nezdají se mi být toho hodnými; pokora není mojí ctností. A také daleko větší cenu má pro mě ten člověk, kterého neumím pochopit, než člověk s průhlednou duší. Takový člověk je jako kniha; obyčejný, nějaký všední příběh. Přečteme ji bez zájmu, klidně ji odložíme a více po ní nezatoužíme. Ale jindy čteme knihu těžkou, které nerozumíme a přece nás zajímá, je nám záhadná a to nás dráždí, zraňuje to naši hrdost. Na takovém člověku nám záleží, i na jeho úsudcích o nás.

Nikdy si nechci dovolit sebemenší duševní pohodlnost. Ráda vykonávám, nebo odříkám se toho co se mi zdá nemožné, čeho se v první chvíli zaleknu. Vykonávám to s pocitem radosti, že jsem zvítězila sama nad sebou, s pocitem volnosti a lehkosti.

Miluji všechno co mne vzruší, povznese v šedosti života. Miluji lesy, teplé letní večery s hvězdnou oblohou, miluji květy, hudbu a knihy. I přátelství bych měla ráda. Příroda a hudba uchvacují mne svou krásou a zanechávají mne užaslou a vzrušenou. Ale přijde nudný a šedivý život a já žiji v jakési tesknosti, divné náladě, která ustupuje jen ve veselé společnosti. Ale ani tam se nedávám strhnouti veselostí, která třeba ve škole u děvčat, stoupá až do rozpustilosti. Ale umím být také veselá. Raduji se z teplého slunce, z drobného života ptáků, z čistého nádherného vzduchu – z celé přírody se raduji a je mi při tom tak volno, tak radostně, tak do zpěvu a jásání. Tuším nejasně jak je život krásný, že není smutku a roztrpčení nad všedností života a mám naději, že budu také někdy žít takovým krásným, povznešeným životem.

Svou náladu se nesnažím ovládat, věřím, že musíme být různí, povahově rozdílní, že všichni žijeme jiným životem a marně snažíme se pochopit svět druhého. Ale některé povahy nemám ráda přece. Přijdu-li někdy k člověku mně nesympatickému, říkám si: „I tohoto člověka Bůh miluje. I tento člověk bude mít jednou duši krásnou a vznešenou.“ Chci poznat některé jeho ctnosti a snažím se přemoci svůj odpor k němu, chci jej mít také ráda...

Ještě se neumím tak ovládat, ale moje hrdost mi zakazuje dát své city najevo, když mě někdo zarmoutí nebo popudí. Mlčím, ačkoliv to někdy ve mně tolik vře, nebo plní

nenávisť k tomu člověku. Dívám se na takového člověka jako na ubohého, který nepoznal ještě té pravé krásy, který žije jen všedním věcem, je hnán svými vášněmi, jako na člověka, který se ještě neprobudil, který žije jakoby bez vědomí sama sebe.

Je až neuvěřitelné, jak důkladného vnitřního rozboru bylo schopné sotva šestnáctileté děvče bez jakékoliv průpravy a vzdělání. Charakteristický rys, snažit se vždy porozumět vlastním emocím a postojům a emocím a postojům jiných, bylo trvalým rysem všech jejích poznámek a úvah. Nikdy ve svém deníku nepíše o každodenních banalitách, zabývá se svým nitrem, nitrem ostatních a jejich vzájemnými vztahy.

Ale Blanka byla nejen mimořádně niterně hluboká osobnost – byla i mimořádná krásavice a byla si toho vědoma. V deníku se vztahem k sobě samé rovněž snaží vypořádat.

Když mi bylo třináct a půl roku, prožívala jsem téměř každý večer překrásné chvíle. Byla jsem sentimentální. Chodila jsem do tercie. Začalo to asi v únoru. Byla jsem již tenkrát velká, ale hubená a bledá, neboť jsem velmi málo jedla. Česala jsem si uprostřed pěšinku a vlasy, tenkrát ještě hodně červené, měla jsem po zádech rozpuštěné, pod očima černé kruhy, které mi oči zvětšovaly a ztmavly. Mívala jsem je někdy úplně černé. Vypadala jsem nešťastně, ale nebyla jsem hloupá, abych neviděla jak můj bledý obličej, s kruhy pod očima, se zářícím vlasem a trpícím výrazem vypadá zajímavě. A uvnitř byla jsem spokojena, ba šťastna se svým duševním stavem a začala jsem být úžasně ješitná. Uměla jsem vystávat nepřetržitě třeba celých pět minut před zrcadlem studovat svůj obličej. A proč to ale bylo? Když jsem byla malá, byla jsem ošklivá v pravém smyslu slova. Neboť jsem měla tolik posmívané rezavé vlasy, u dítěte nepřírozeně velké a jakoby uhrančivé oči, pleť v zimě sice bílou, ale v létě pokrytou množstvím pih. A když se mi blížilo ke čtrnáctému roku, přišla najednou taková změna. Ve tváři i v duši. A s obojím jsem byla spokojená. Lahodil mi ten můj smutek a ta moje bledá, tichá krása ze mne učinila ješitné děvče. Jednou mi řekla jedna z mých spolužaček: „Vypadáš jako Panna Maria.“ Ve mně to vítězoslavně zajasalo, ale jí jsem odpověděla pouze tichým, mučednickým úsměvem.

Teď jsem sice také hezká, snad ještě hezčí než jsem byla tenkrát, ale tak jako jsem byla tenkrát, tak jímavě a zvláště, taková již nejsem a nikdy už nebudu. To by se musely vrátit také takové chvíle, musela bych být také taková povahově, jako jsem byla. A to se také nemůže vrátit...

Je rok 1931

Blanka Vedlichová má za sebou první ročník dramatického oddělení pražské konzervatoře a prázdniny tráví doma v Cerhenicích. Ve čtvrtek 16. července se v Zámecké restauraci Aloise Vedlicha objevila vzácná návštěva. Slavný český herec, člen činohry Národního divadla v Praze a současně Blančin oblíbený profesor na konzervatoři Rudolf Deyl, kterého doprovázel malíř Vilém Kreibich. Hosty přivezl automobilem z Poděbrad hoteliér František Urazil, zatím ještě nápadník, ale brzy ženich Blančiny mladší sestry Libuše.

Rudolf Deyl byl známý především jako divadelní herec, velké filmové role na něho teprve čekaly, například postava učitele ve snímku Řeka, filmy Velbloud uchem jehly, Bílá nemoc, Maskovaná milénka, Nezbedný bakalář, Jan Hus, Strakonický dudák a další. Dnes pozapomenutý malíř Vilém Kreibich ještě stihl být žákem Hanuše Schwaigera na Akademii výtvarných umění v Praze, jeho oblíbenými náměty byly továrny a železnice, výtopy a lokomotivy. Bude se podílet i na vzhledu nových parních lokomotiv, navrhl tmavozelené rychlíkové lokomotivy s červenými koly a mosaznými pásy na kotli, později nahradila zelenou barvu modrá.

Vzhledem ke svému zaměření dokázal Vilém Kreibich ocenit techniku a zručnost kreseb a obrazů Aloise Vedlicha, kterého slova chvály jistě potěšila.

Návštěva vzácných hostů byla překvapivá, nečekaná, ani Blanka nemohla uvěřit, že se Mistr Deyl, jak o něm vždycky píše, objevil v Cerhenicích. *Choval se přirozeně, byl srdečný a milý*, poznamenala si v deníku.

Alois Vedlich provedl hosty domem i přilehlou letní hostinskou zahradou s vysokými kaštany, krytým altánem a kuželníkem. Pak společně posvačili a Blanka zavedla Mistra Deyla s malířem Kreibichem na Beránek. Vystoupali po schodech ke kostelíčku, prošli se třešňovým sadem. Procházka se jim líbila a zajímavé výhledy určitě nechválili jen ze zdvořilosti.

Z návštěvy měla Blanka samozřejmě velkou radost. Malíř Vilém Kreibich zapomněl na své oblíbené lokomotivy a lichotil jí: *Máte perleťovou pleť a tizianovské červené vlasy. Važte si toho, že jste tak krásná.*

Snad mě nechce malovat? pomyslela si. Líbily se mu její ve větru vlající vlasy, později o tom několikrát přátelům vyprávěl.

Za několik dní přijela do městyse malá kočující herecká společnost. Jeden z herců se od cerhenických dověděl, že Blanka studuje v Praze na konzervatoři a přišel za ní do Zámecké restaurace. Má potíže s představením a chtěl by ji o něco poposit. Jeho žena se právě vrátila z nemocnice, je unavena a na svou náročnou roli se ještě necítí. Co chystají? Drama Stanislava Przybyszewského *Pro štěstí*. Nemohla by slečna zaskočit?

Blanku nabídka potěšila, byla ráda. Je úterý, hrát se má v neděli. A roli Heleny částečně znala, byla jednou z těch, které jí na konzervatoři ještě před prázdninami přidělila profesorka Anna Suchánková, jinak rovněž členka Národního divadla, u níž se na budoucí hereckou dráhu připravovaly ve stejné době jako Blanka například také Jiřina Steimarová, Lída Babková (později Baarová) nebo Vlasta Fabianová.

Polský spisovatel a dramatik Stanisław Przybyszewski (1868–1927) byl tehdy u nás velice známý a oblíbený, hlavním tématem zmíněné hry jsou konflikty mezi mužem a ženou.

Blanka souhlasila, roli si samozřejmě ještě zopakuje, doučí. A zakrátko se po městyse objevily plakáty s jejím jménem.

Pustila se do přípravy role, pročítala text. Ale zdálo se jí, že postavu neprožívá, že jí není schopna vnitřně porozumět, že by jen kopírovala Olgu Scheipflugovou, která Helenu vytvořila na scéně Národního divadla. Měla prostě pocit, že ji nemůže hrát.

Když to hercům před zkouškou oznamovala, pravděpodobně v hostinci U Sixtů, kde býval sál s dřevěným jevištěm, cítila se provinilá. Chápala jejich obavy, že budou muset představení zrušit. Pokoušeli se ji ještě přemluvit: *Hrajte, slečno, hrajte*, říkala žena druhého herce. *Lidé se na vás těší, přišli by jen kvůli vám a když se rozkřikne, že nebudete hrát, neprijdou*. Dlouho bylo ticho. Pak herec, který Blance roli nabídl, dodal: *To se stane zrovna teď, v té naší bídě.*

Domluvili jsme se a dopadlo to tak, že ohlásili až večer před představením, že jsem na poslední chvíli odřekla, poznamenala si Blanka do deníku. Roli Heleny hrála ještě nedoléčená žena z kočovné společnosti.

Druhý den si šla Blanka pro klíč od sokolovny, kam chodila cvičit na klavír. Žena řídícího učitele Vrbenského byla ještě plná zážitků v včerejšího představení, zaujala ji především postava Heleny: *Ta hrála ale opravdu moc pěkně*, řekla Blance. *To by žádná druhá tak nesvedla!*

Co si asi Blanka v tu chvíli myslela?

Ano, je to drobný, ale zvláštní příběh. Svým způsobem charakteristika herečky Blanky Vedlichové, později Waleské. Pochybnosti a nejistota o svém nadání, schopnostech i poslání ji budou více či méně doprovázet po celou hereckou dráhu, po celý život.

Ve stejné době dostala Blanka pohlednici a dopis od Jana Kühmunda. Na zprávy netrpělivě čekala. Jan byl její o tři roky starší spolužák z konzervatoře. Psal z letního tábora YMCA v Soběšíně u Kácova nad Sázavou, kde byl instruktorem a současně jako výborný atlet trénoval skok vysoký.

Jana má ráda, hodně jí na něm záleží, ale současně dělá všechno pro to, aby jeho náklonnost zpochybnila, aby ho od sebe vzdálila, odradila, často je vůči němu ironická i nespravedlivá. Nebo je jenom nejistá? Chce si ho vážít, ale připadá jí nedospělý, dobře ví, že ve sportu vyniká, přesto jeho úsilí zlehčuje. Zvláštní vztah. Přitahuje ji, ráda by ho potkávala častěji, ale přesto se mu vyhýbá. A trápí se tím.

Do deníku si zapsala: *Tuším už dávno, že se nelíbím mužům takovým způsobem, jako Libuna, nebo Lída B., nebo vůbec takový druh hodně „ženských žen“.* Zdeněk Šavrdra jednou řekl: *Přesto, že Blanka je krásná, že má krásnou postavu, schází jí ještě něco – něco erotického.*

Zdeněk Šavrdra je také spolužák z dramatického oddělení konzervatoře, ještě o něm uslyšíme. V jejím životě zatím hraje hlavní roli Jan. A zve ji na návštěvu do Soběšína. Ale ještě předtím pojedou Blanka do Lázní Železnice, které má v úmyslu zakoupit její otec.

Na výlet se těší. Cestuje v automobilu ředitele pražské Škodovky Zieglera, který je v Zámecké restauraci občasným návštěvníkem, ale především patří do skupinky lovců, zájždějíčích do cerhenického revíru, s Francim, jak říkají Libušinu o čtrnáct let staršímu ženichovi Františku Urazilovi a samozřejmě se sestrou. Na místě si prohlédli hotel, lázně, park, ovocnou zahradu i pokoje. Blanka je spokojena – v jídelně byl klavír. *Vyhlíží to jako zámeček a dobře se na to hodí jméno Valdštyjnův dvůr*, napsala si do deníku. *Je to ale zanedbané, neelegentní, nelázeňské... Kraj je romantický, počátek Českého ráje.*

Janovi napíši a ráda, fotografii, o kterou prosí, mu pošlu, říká si Blanka. V dopise mu vytkla, že ji v poslední době ve škole přehlížel. *Měl jste být dívkou, když chcete, aby se za vámi chodilo...*

Ale vzápětí ji příkrá slova mrzí, připadá si hloupá, píše mu další dopis a omlouvá se, že mu ublížila. Netrpělivě čeká na odpověď. Na poslední červencový den už domluvila cestu do Kácova. S o rok mladší sestrou občas vypomáhá v krámě, který k restauraci patří.

Jan stále neodpovídá. Auto mělo zpoždění, Blanka vyhlíží listonoše. Na návštěvu v Soběšíně se těší. Oblékla si bílé šaty, na nohy obula tenisky. Konečně se objevil ředitel a hlásí, že Franci tentokrát nemůže. Pojedou tedy ve třech.

Ještě před odjezdem dostala očekávaný dopis a stačila ho přečíst. Jan píše, že má pocit jejího povýšeného chování, ztrácí jistotu, že získá její přízeň. *Řídím se příslovím Kde tě nezvou, tam se nehrň.* Ale těší se na její příjezd a doufá, že budou mít i chvíli pro sebe, že nebude jen průvodcem její společnosti v Posázaví. Radí, aby auto nechali u železniční zastávky a poslední úsek k táboru přišla sama. Tak by si to přál.

Po celou cestu jsem se snažila zachovat svou sebejistotu, volnost a veselost. Ale všechno bylo poněkud jiné, než jsem si představovala.

Na okraj tábora nakonec přijeli všichni. Ředitel se vydal s Libunou, která se mu líbila, na samostatnou procházku lesní cestou. Sejdou se pozdě odpoledne. Jan navrhl Blance projížďku na kánoi. *Měl bílé kalhoty, žlutou blůzu a bílou čapku. Slušelo mu to. Kolem bylo ticho, po stranách les, nad námi obloha, slunce. Zpočátku jsme trapně hledali slova. Vyprávěl mi o své cestě do Londýna na atletické závody, letěl poprvé letadlem.*

Jan Kühmund z pražské Slavie se spolu s dalšími dvěma českými atlety zúčastnil mezinárodního mistrovství Anglie v lehké atletice. Na medailovém místě se sice neumístil, v novinách přesto sklidil pochvalu. Blanka si noviny, kde byla i Janova fotografie nad výškařskou laťkou, pečlivě schovala.

Ale teď pomalu plují po řece Sázavě. *Zůstal mi můj klid. Hrála jsem si na dámu a tím přemáhala nejistotu a plachost.* Zastavili u břehu. *Přemýšlela jsem pořád, co bych řekla, vtom mne přitáhl vzadu za vlasy k sobě a první polibek od něho byl vzadu na krk, potom na ústa, hrozně na ústa...*

Jan se přiznal, že je první dívka, do které se na konzervatoři zamiloval.

Po návratu domů Blanka v záznamu pokračovala: *Na ústa líbá, ač to ještě neumí, přece jen drtivě. Pak jsem mlčela a nevykládala, jak mi bylo: že já, já, tak vždycky nepřístupná, jsem se tady stala úplně jiná, tak lehko, tak najednou... Celé mládí jsem čekala a myslela, pro koho asi schovávám polibky... tedy to je to celé, proč jsem do tolika let byla ke všem mužům a chlapcům tak odměřená?*

Pátého srpna píše Blance o dva roky mladší přítelkyně a spolužačka z konzervatoře Julča (Julie Charvátová) z Kyšperka, dnešního Letohradu: *Musíš se radovat z věcí tak, jak jsou, a ne tak, jak by mohly být, nebo jaké sis je ty představovala. Tak bys nedošla nikam a konečně, kam vede takové filosofování?* Tak Julie odpověděla na Blančiny stesky, stálou nejistotu, věčné pochybnosti. O sobě, o Janovi, o divadle.

O několik dní později se Jan v Cerhenicích za Blankou zastavil. Náhoda: *Byl zde cestující fotograf, který bral náš krám. Stáli jsme tam všichni mimo matky, která ten den myla nádobí. Budeme mít vzpomínku.* Všimněte si – matka neměla čas na fotografování, protože myla nádobí. A na snímku bude i Jan Kühmund. Blanka mu později neopomene vyčíst jeho postoj i jak se tvářil... Společně prošli Beránek, pak se vydali silnicí kolem nové školy k Borku. Tehdy to byla oblíbená procházka. Vzpomínali na odpoledne na lesní mýtině poblíž řeky Sázavy? Pro jejich vztah mohlo být rozhodující. Ukáže se, že nebylo a nebude .

Blanka samozřejmě představila Jana rodičům. Příliš se jim nezamlouval. Těžko říci, proč. Vždyť ho vůbec neznali. *Jak je trapné, když rodiče přestanou stát nad dětmi, jsou konzervativní, nejdou s duchem času, ale přitom si dělají právo na počinání dítěte a dávají mu rady, nebo jej hubují,* zapsala si stručně do deníku. Ale ke vzpouře zatím nebyl důvod.

Napsal jí Zdeněk Šavrdra. Nedávno mu zemřel otec, dopis je proto smutný. Blanka byla překvapena, především jeho délkou. Proč píše tak dlouze a upřímně právě jí? Pravda, s dalšími spolužáky byli několikrát v Mánesu či jiné kavárně, ale jinak se stáčili jen pozdravit.

Prázdniny se pomalu chýlí ke konci. *Chodíme se s Libunou loučit s Beránkem a borečkem...* Alois Vedlich jede do Železnice přejímat Waldštejnův dvůr. Jaká ho čeká budoucnost? Už není nejmladší a pouští se do nejistého podnikání. Počítá i s budoucím zetěm Františkem Urazilem, ale ten se ještě pořád rozhoduje. Má vyměnit elegantní a zaběhnutý hotel v Poděbradech za málo známé lázněčky poblíž Jičína? Všeobecně se počítá, že si vezme Libunu, ale ta si vůbec není jistá, o jejích pocitech však ví jenom Blanka...

Je úterý 15. září 1931 a pro Blanku zvláštní den. Trochu smutný. Je naposledy doma, v Cerhenicích, v pátek jí začíná škola, druhý ročník čtyřletého studia. Cesta k nádraží se jí zdá nekonečně dlouhá.

V Praze bydlí v soukromém penzionu „Žena“ ve Václavské ulici číslo 33. V pokoji zařízeném moderním nábytkem budou sice čtyři dívky, ale do školy to má jenom tři minuty. Konzervatoř se totiž musela po roce 1918 vystěhovat z Rudolfiny, uvolnit tak prostor parlamentu Československé republiky a do roku 1935 působila v nevyhovujících prostorách pražského Emauzského kláštera.

Zvláštní náhoda – ve škole začínají pod vedením profesorky Suchánkové nacvičovat právě Przybyszewského drama Pro štěstí. Pro jednu z mužských postav byl vybrán Zdeněk Šavrdra. A Blanku znovu přepadají pochybnosti. Nemá odejít za školy a prostě se za někoho vdát? *Chtěla jsem všem říci, že nemohu dál. Přesvědčila jsem se, že nemám talent, ale ještě počkám...* A znovu zmíní svou největší touhu: Film, film! *Láska... toužím ještě po lásce? Můj život je tak necelý, tak šedý, nijaký.*

Koncem října přišel na konzervatoř herec Divadla komiků (dnešní Švandovo divadlo na Smíchově) Ježek, který vybíral děvčata do menších rolí připravovaného filmu. Vybral dvě: slečnu Babkovou (známe ji jako Baarovou) a slečnu Vedlichovou. *Lída je vždycky na prvním místě,* poznamenala si Blanka, *já za ní. Ve všem, i co se krásy ve třídě týče.*

Přemýšlela, jestli má zavolat Eugena Lederera. Připomeňme, že se poznali před čtyřmi lety, jemu bylo tehdy 39, jí 17. Do advokátní kanceláře volala marně. Pak ho náhodou spatřila v kavárně Mánes, ale nemluvili spolu. Napsala mu, že by chtěla vrátit fotografie, které tenkrát pořídil. Byla to jenom záminka, aby se znovu setkali? Nevíme. Jisté je, že se mu mladá a zvláštní dívka stále líbila, také on jí byl svým postavením, jistotou a rozhledem sympatický. Lederer se ozval, Blanka přišla do jeho kanceláře, ale fotografie nepřipravil. Pozval ji na večeři. A navrhl, že ji seznámí s šéfem činohry Národního divadla a režisérem Karlem Hugo Hilarem. Ano, takový kontakt se může do budoucna hodit.

Koncem října 1931 prožila konzervatoř smutnou událost – přímo při vyučovací hodině se ve věku 62 let zastavilo srdce její spoluzakladatelky, oblíbené profesorky a vynikající herečky Marie Laudové-Hořicové. Vyučovala hlasovou techniku a mimiku, byla i autorkou učebnic pro herecký dorost. Pohřeb se konal 23. října. *Kühmundovi to dnes za vozem slušelo, byl celý v černém, bledý... V kostele mi zaklepala na rameno a podala ruku paní Nasková, půjdu zítra Mistra navštívit.*

Za několik dní šla s Eugenem Ledererem na večeři. Z Barrandovských teras přešli do Olympie. *Lederer skvěle tančí, učil mě...* Skončili ve tři hodiny v Sekt pavilonu. Lederer dokázal zasvěceně hovořit o divadle i filmu, pro Blanku to byl večer v jiném světě.

Za tři měsíce byste mohla být v Národním, na tanec můžete chodit k Milče Maye-rové, nabízí tehdy populární taneční školu. Když jste mi tenkrát utekla, hodně jsem pak na vás myslel a proklínal vás, připomněl rozchod před čtyřmi lety.

Vím, že se přetvařoval, ať mi otevřeně řekne, co chce... ano, vím, co chce, ale mluví právě opačně, píše Blanka o svých zmatcích. Eugen Lederer je milý a příjemný, ale ani na Jana nepřestává myslet. Je do něj vůbec ještě zamilovaná? Snad, ale přesto vědomě či podvědomě stále hledá partnera, kterého by si vážila, k němuž by mohla vzhlížet s důvěrou a jistotou, který se jí rozhledem vyrovná, který jí rozumí.

Eugen Lederer odjíždí na týden do Berlína, Blanka je v kavárně Mánes s Janem, večer jdou na film Tabu. Dostane pohlednici se slovy *Vzpomínám a těším se...*

Po návratu z Berlína jdou znovu na večeři, tentokrát k Nezdarům na Hradčanech. Lederer jí přivezl dárek – malou stříbrnou tužku a náhrdelník, Blanka dárek odmítá přijmout. *V Černé ulici v bytě mi to bez ptaní dal do kabelky... ano, byla jsem po čtyřech a půl roce u něho...*

Pak s ním a dalším advokátem jela na výlet do Krkonoš. Třikrát slíbila, že pojede, třikrát odmítla. Vymlouvala se na zkoušky ve škole. Ale ve skutečnosti si dala ušít sukni a blůzu na jakousi malou scénu ve filmu a zbývalo jí posledních pár korun, tatínkovi se o další příspěvek psát neodvážila. *Doktor řekl, že jet nemusím... tak prostě a přesvědčivě umí mluvit. Ale jeho milenkou být nemohu...*

Na další víkend do Špindlerova Mlýna s nimi pojede ještě Blančina kamarádka Karla Vaňková. Ještě předtím byli na večeři v módní restauraci Sakura, přišel tam i ředitel Hilar a Blance slíbil, že ji pozve ke zkoušce na Shakespearovu Rosalindu. Nu, uvidíme.

Karla byla na horách doktorem Ledererem nadšena, přijala dokonce nějaké peníze, obě dívky si mají nakoupit lyžařské vybavení. Říkal o tobě, svěří Blance, že neviděl krásnější dívku, ale že nemyslí jen obličej... a peníze nabídl mně, protože prý dobře ví, že ty bys od něho nic nepřijala.

Nebyly jsme v pátek ve škole, spolužáci jsou proti nám, že přinášíme špatný příklad. A já, loni první žákyně, letos nic nedělám, jsem rozháraná a ještě Karlu uvádím do své společnosti... Doktor Lederer mi poslal gramofon, řekly jsme to ve škole a chlapci a dívky na nás teď hrozně zanevřeli. Ne hned, přišli si gramofon poslechnout, ale během času, když mě viděli ospalou ve škole, když viděli můj špatný prospěch...

Sama doznává: *Poslední čas jsem nehezká, špatně spím, špatně jím. Neučím se. Špatně žiji, jsem unavena. Ztrácím energii, vůli, naději. Čeho si mám víc vážít, umění nebo lásky? Otázka, která ji bude trápit dlouho.*

Blíží se závěr roku 1931. Libuna píše Blance poslední dopis z Cerhenic a oznamuje zasnoubení s Francim na 2. prosince. Svatba má být v polovině ledna na Letné. V deníku si Blanka poznamená o Janovi: *Kdyby věděl, jak po něm toužím, jak na něho celé dny myslím...* Ale o pár řádků dále překvapivě pokračuje: *V mém citu je něco, co cítí k němu jeho maminka.*

Vyzná se sama v sobě? Je to opravdový cit, nebo už jen soucit? Ale proč soucit? K němu neměla žádný důvod.

Sestře odpovídá na dopis: *Je mi líto, že ztrácíme i domov v našem rodišti, kam nás poutá tolik krásného. Je mi trochu líto, že zahrada, kde jsme si hrály, patří teď cizím lidem, že už si tam nebudeme nikdy svěřovat své myšlenky...*

Hotel Františka Urazila v Poděbradech na dobové pohlednici

Do cerhenické Zámecké restaurace se už bude vracet jenom jako host. Vždycky se ráda projde kolem staré školy, po milovaném Beránku, zajde do Borku. Jenom jako host.

Koncem roku pozve několik spolužáků do Lázní Železnice. Přijedou Julča s Mirkem, Miloš s Jarkou a Zdeněk. V hotelu je místa dost. Užívají si vánočních prázdnin, na gramofonu přehrávají populární skladby, navštíví místní taneční zábavy. Pro Blanku to byl podivný rok. Zamilovala se do Jana Kühmunda, nakrátko se vrátila k Eugenu Ledererovi a znovu se ujišťovala, že jí chybí Jan. Ale nesčítá, neodčítá, nehodnotí. V jejím deníku se znovu objevuje jméno Zdeněk, Zdeněk Šavřda. *Zvláštní, zvláštní hoch. Jeho tvář je starší než čtyřicetiletého chlapce a tak divná. Jeden večer jsme se prvně políbili. Příští večer jsem u něho zůstala. Ptal se mě na tolik věcí, na Lederera a Kühmunda... Na Jana jsem tady zapoměla, napsala jsem mu lístek... Ale Zdeněk! To bylo šíleně, závatně krásné! Byl tak chlapecky roztomilý a přitom tak mužně, dospěle se chová a tak je hodný.*

Přišel jí telegram, že se má 30. dostavit do Prahy. Na „konkurenční“ zkoušku do filmu. Rozhodnutí teprve přijde. Zdeněk ji ujišťoval, jak se mu stýskalo. Dostala pohlednici od Eugena Lederera ze Špindlerova Mlýna. Zdeněk se zeptal, jestli se k němu nevrátí. Ne, nevrátí. A v pondělí oznámí Kühmundovi, že s ním už nechce chodit jako dřív. *Je mi to líto, ale bylo by to podvodné.*

Ano, do života Blanky Vedlichové přichází třetí důležitý muž, Zdeněk Šavřda. Zůstane v něm dlouho, ale ne natrvalo.

B. Ditrych

